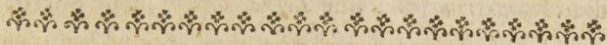

§. 179. A definitione differt *descriptio*. Sicut in definitione notae characteristicae enumerari debent, quae sufficiunt ad rem definitam ab omnibus aliis rebus, in omni casu et tempore discernendam (§. 150.): ita contra in descriptione notae allegantur, quae rei descriptae non perpetuo et constanter, sed ad tempus competunt, ut adeo *descriptio* nihil aliud sit, quam notio rei distincta, incompleta, oratione expressa.

E. gr. Si dico *atramentarium* est vasculum ligneum, in mensa constitutum, et continens liquorem nigrum, ducendis lineis et litteris aptum; tunc atramentarium describo. Notae enim hae atramentario non perpetuo competunt. Descriptiones sunt indiuiduorum; quae autem definiuntur, abstracta sunt, et maxime in classe specierum constituuntur.

CAPVT IV.

DE

DIVISIONIBVS.

§. 180.

QVEMADMODVM ens aliquod, ex pluribus partibus compositum, generatim *diuidere* dicimus, si illud resolvimus in suas partes; ita logice quoque ideam aliquam totalem, et plures determinationes complectentem, diuidere solemus, si illam resolvimus in ideas suas particulares. Vniuerse itaque et generalius *diuisionem* definimus per resolutionem totius in partes suas. Id ipsum, quod diuiditur et in partes suas distribuitur, dicitur *diuisum*. Ipsae autem partes, in quas diuisum resolvitur, dicuntur *membra diuidentia*.

Doctrinae de definitionibus subiungunt cum veteres tum recentiorum nonnulli caput de diuisionibus. Idque iure meritoque

toque optimo. Diuisiones enim nihil aliud sunt, quam definitiones nouae, secundum certas modificationes partium totius formatae. Si ens aliquod compositum et extensum in suas partes resolvimus; tunc illa diuisio dicitur *physica*. Si vero ideam aliquam vniuersalem in suas particulares ideas; si genus in suas species resolvimus; tunc illa diuisio nominatur *mentalis* siue *logica*. De qua in praesenti capite. Num et quale discrimen inter *diuisionem*, *distinctionem* et *partitionem* reperitur, vberius coram definietur.

§. 181. Diuisio a numero membrorum diuidentium diuersas sortitur denominationes. Quae duobus constat membris, dicitur *bimembris* siue *Dichotomia*; quae tribus constat membris, appellatur *trimembris* seu *Trichotomia*; quae quatuor habet membra, dicitur *quarimembris* siue *Tetrachotomia*, et sic porro.

Exempla *dichotomias*, *trichotomias*, *tetrachotomias* adferam in ipsis lectionibus.

§. 182. Si membra diuidentia diuidimus rursus in nouas partes, dicimur *subdiuidere*.

E. gr. Cum *conscientia* diuiditur in rectam et erroneam; recta autem conscientia distinguitur in certam et probabilem, subdiuidere dicimur. Quid sit *condiuisio*? apparebit ex iis, quae in recitationibus hoc loco adferam,

§. 183. Cum, diuisionem esse totius siue compositi resolutionem in suas partes, dixerimus (§. 180.): patet, vt est compositum, siue totum; ita quoque esse eius diuisionem. Iam vero, eum totum variis sub relationibus considerari possit; oriuntur hinc variae species diuisionis.

1) *Totum vniuersale* siue *genus* in *species* suos describitur, e. gr. *animal* est vel *homo*, vel *brutum*. 2) *Totum essentiale* in *partes essentiales* *physicas*, e. gr. *homo* diuiditur in *animam* et *corpus*. 3) *Totum integrale* seu *corporeum* diuiditur in *partes suas quantitativas*, e. gr. *corpus humanum* dispecitur in *caput*, *truncum*

cum et artus reliquos. 4) *Totum potestatiuum*, siue, quod constat variis potentiis, siue facultatibus, diuiditur in suas realitates, e. gr. *anima* in varias facultates, v. gr. sensus, imaginationem, memoriam, attentionem, abstractionem, etc. Addunt hic Philosophi diuisionem *subiecti* in sua accidentia seu modos, e. gr. *omnis homo est vel pius, vel impius*, item *accidentis* per sua subiecta, e. gr. *poena aeterna est vel diabolorum, vel hominum damnatorum*, porro *effectus* per suas causas, e. gr. *religionis christianae impugnatio alia ex ignorantia, alia ex malitia est, causae demique per suos effectus*, e. gr. *aliud verbum Dei* hominum mentes terret, vt lex, aliud easdem solatur, vt euangelium, Res aliqua etiam per *obiecta* sua distribuitur, e. gr. *aliud gaudium est ob creaturas, aliud ob Deum*.

§. 184. *Membra diuidentia, simul sumta, debent esse adaequata diuiso, i. e. diuisum nec plus, nec minus complectatur, quam omnia membra diuidentia simul.* *Demonstr.* Diuisum consideratur vt totum; membra autem diuidentia vt partes simul sumtae (§. 180.). Cum autem omnes partes debeant esse aequales toti (*per princ. Ontolog.*): membra diuidentia debent quoque adaequare diuisum; siue diuisum nec plus, nec minus complectatur, quam omnia membra diuidentia simul sumta.

Alii hanc propositionem ita enunciant; *Membra diuisionis debent exhaerere totum diuisum.* Alii ita: *Diuisum et membra diuidentia, sub disiunctione simul sumta, debent esse reciproca.* Falsa hinc diuisio esset, si *omne animal* distingueres in hominem, brutum et plantam. Diuisum enim minus contineret, quam omnia membra diuidentia simul sumta. Planta enim non continetur sub conceptu animalis. Ceterae regulae bonae diuisionis continentur his positionibus: *Membra diuidentia sibi repugnant, nec vnum eorum debet continere alterum* Haec regula a nonnullis Logicorum ita proponitur: *Membra diuidentia numquam coincidere debent.* Contra hanc regulam peccatur, cum *bonum* omne distribuitur in honestum, vtile et iucundum. Membra enim diuidentia sibi non repugnant, sed coincidunt, et de se inuicem affirmari possunt: *Omne enim honestum est etiam*

etiam utile et iucundum. *Diuisio nihil contineat obscuritatis, adeoque termini euitentur, nihil significantes.* 3) *Tot membra diuidentia constituantur, quor ipsa rei diuisae natura suppeditat.* 4) *Hinc neque superstitiose nimis inhaerendum dichotomiis cum Ramistis, neque numerus membrorum diuidentium est nimium multiplicandus.* Idem enim, inquit SENECA, vitij habet nimis, quod nulla diuisio. 5) *Diuisio non faciat saltum.* Hinc 6) *cauendum maxime est, ne, si membra contradictorie opposita opponantur, deinceps loco termini negatiui substituat^rur terminus positius, non perfecte aequipollens.* Contra hanc regulam peccant illi, qui omne ens distinguunt in *materiale et spiritum*. Debeant enim termino τ s *materialis* opponere τ o *immateriale*. Sed loco huius termini negatiui substituitur terminum affirmatiuum *spiritus*, qui tamen termino negatiuo *immaterialis* non perfecte aequipollet. Non enim omne immateriale est spiritus, id quod vberius commonstratur in *Metaphysicis*. Ceterum rationes harum regularum speciatim in praelectionibus sumus enumeraturi.

CAPVT V.

DE

IUDICIIS ET PROPOSITIONIBVS.

§. 185.

CVM mens nostra coniungit duas ideas, aut eadem separat, *iudicare* dicitur. *Iudicium* itaque, pro secunda mentis operatione sumtum, est nihil aliud, quam idearum coniunctio, vel separatio. Ideas autem secum inuicem *iungimus*, si, vnam ideam alteri conuenire cogitamus, eademque *separamus*, si vnam ideam alteri non conuenire, seu repugnare, cogitamus.

Hactenus actum de prima mentis operatione, de simplici, scilicet, apprehensione siue de nuda idearum formatione. Quia
vero